Maa – ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Lausunto 105/2022

Jenni Hunnakko

26.10.2022

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Asia: HE 128/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaista etusijaa aluehallintovirastojen lupakäsittelyssä vuosina 2023—2026 ja hallintotuomioistuimissa vuosina 2023—2028 koskevaksi lainsäädännöksi

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua lakimuutoksista koskien eräiden vihreän siirtymän hankkeiden etusijaa aluehallintoviranomaisissa ja hallintotuomioistuimissa.

Esityksen mukaan tietyt vihreään siirtymään kuuluvat hankkeet saisivat väliaikaisen etusijan aluehallintoviranomaisen lupakäsittelyssä sekä hallintotuomioistuimissa. Etusijalla pyritään nopeuttamaan esimerkiksi uusiutuvaan energiaan liittyviä hankkeita sekä teollisuuden irtautumista fossiilisista raaka-aineista. Päästäkseen nopeutettuun käsittelyyn hakijan tulee kyetä osoittamaan hankeen olevan Do No Significant Harm -periaatteen (myöhemmin DNSH-periaate) mukainen. Tämä periaate on peräisin EU:n rahoitusjärjestelyjen arviointiperiaatteista.

MTK:n kanta on, että toimet, joilla edistetään vihreään siirtymään liittyviä hankkeita sekä ympäristö- ja maankäyttöasioihin liittyvää lupa- ja tuomioistuinkäsittelyä, ovat kannatettavia.

MTK ei kuitenkaan pidä hyvänä ratkaisuna tässä esityksessä tehtyä valintaa käyttää etusijan kriteerinä DNSH-periaatetta. Sen merkityssisältöä ei ole vielä tarkennettu EU:ssa tai kansallisella tasolla, joten on epäselvää, mitä tämän periaatteen edellyttäminen nopeutetussa lupaprosessissa tarkoittaisi käytännössä. Haitan määrittely sekä sen, milloin haitta on merkittävää, on vaikea ja moniulotteinen asia monissa ympäristökysymyksissä. Tällä hetkellä ei ole edes selvää se, mitä tarkoitetaan tämän periaatteen mukaisella ”merkittävällä haitalla”.

Haitan merkittävyyden arviointi vaati todella laajan kokonaisuuden tarkkaa hahmottamista sekä paljon tutkimukseen pohjautuvaa tietoa. Silloinkin, kun tämä tieto olisi saatavilla, ei ole aina selvää mitkä ovat hankkeen todelliset haitat ympäristölle. Lisäksi monista vihreän siirtymän hankkeista voi olla alueellisesti merkittävääkin haittaa, mutta nämä haitat voivat olla hyväksyttäviä, kun katsotaan hankkeen tuomaa hyötyä kokonaisuudelle. Esimerkiksi uusiutuvan energian takia rakennettavat uudet siirtolinjat aiheuttavat luontoalueiden pirstaloitumista sekä paikallista metsäkatoa jopa satojen kilometrien matkalta, mutta nämä riskit ja haitat on nähty hyväksyttävinä uusiutuvan energiantuoton edistämiseksi.

Niin kauan kuin DNSH-periaatteella ei ole selvää merkityssisältöä ja kriteeristöä, tulee luvanhakijoille ja hankekehittäjälle olemaan haastavaa todistaa, että aiheuttaako heidän hankkeensa merkittävää haittaa vai ei. Vastaavasti lupaviranomaisille ja tuomioistuimille tulee yhtä ongelmalliseksi arvioida DNSH-periaatteen pohjalta mitkä hankkeet saisivat tämän esityksen mukaisen etusijan.

MTK kannattaa mahdollisimman vähähaittaisten vihreän siirtymän hankkeiden edistämistä, mutta kyseenalaistaa sen, että sopiiko vielä tällä hetkellä huonosti määritelty ja monimutkainen DNSH-periaate kriteeriksi hankkeiden nopeuttamiselle. Saattaako näin hankalan kriteerin käyttäminen jopa hidastaa käsittelyä? MTK:n kantana on, että tarkoituksenmukaisempaa olisi panostaa yleisesti kaikkien lupa-asioiden käsittelyiden ja tuomioistuinkäsittelyiden nopeuttamiseen sen sijaan, että keskitytään yksittäisiin asiaryhmiin.

Maa – ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Lausunto 105/2022

Jenni Hunnakko

26.10.2022

Mikäli tämän esityksen mukaiset lakimuutokset tulevat voimaan, MTK ehdottaa, että jossain vaiheessa niiden voimassaoloa tarkasteltaisiin sitä, miten lakimuutokset ovat käytännössä vaikuttaneet lupa- ja tuomioistuinkäsittelyihin.

Jenni Hunnakko
Ympäristöjuristi

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry